

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра соціально-економічної географії і регіоналістики
імені Костянтина Немця

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан факультету геології,
географії, рекреації і туризму
Віліна ПЕРЕСАДЬКО
” серпень 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПРАКТИКА З РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

рівень вищої освіти	<u>бакалавр</u>
галузь знань	<u>10 Природничі науки</u>
спеціальність	<u>106. Географія</u>
освітня програма	<u>«Економічна, соціальна географія та регіональний розвиток»</u>
вид дисципліни	<u>за вибором</u>
факультет	<u>геології, географії, рекреації і туризму</u>

2024 / 2025 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету геології, географії, рекреації і туризму

«26» серпня 2024 року, протокол № 8

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Наталія ГУСЄВА, к. геогр. н., доцент, доцент кафедри соціально-економічної географії і регіоназнавства імені Костянтина Немця

Сергій КОСТРИКОВ, д. геогр. н., професор, професор кафедри соціально-економічної географії і регіоназнавства імені Костянтина Немця

Програму схвалено на засіданні кафедри соціально-економічної географії і регіоназнавства імені Костянтина Немця
Протокол № 9 від «26» серпня 2024 р.

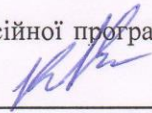
Завідувач кафедри

(підпис)

Людмила НЕМЕЦЬ

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Економічна, соціальна географія та регіональний розвиток»

Гарант освітньо-професійної програми

(підпис)

Катерина КРАВЧЕНКО

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету геології, географії, рекреації і туризму
Протокол № 7 від «26» серпня 2024 р.

Голова науково-методичної комісії

(підпис)

Олександр ЖЕМЕРОВ

ВСТУП

Програма практики з регіонального розвитку складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра за спеціальністю 106. Географія освітньою програмою «Економічна, соціальна географія та регіональний розвиток» та Положення про проведення практики студентів Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (протокол Вченої ради університету № 7 від 11. 04. 2022 р., наказ ректора № 0213-1/136 від 22. 04. 2022 р.).

Практика є вибіркоким компонентом програми підготовки фахівців із вищою освітою. Практика студентів передбачає безперервність та послідовність її проведення у разі одержання необхідного обсягу практичних знань і умінь відповідно до Стандарту вищої освіти за спеціальністю 106. Географія для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (наказ Міністерства освіти і науки України № 805 від 16. 06. 2020 р.).

1. Опис практики

1. Опис практики з регіонального розвитку

1.1. *Характеристики практики*

1.1.1. Місце практики в структурі основної освітньої програми і область застосування програми практики з регіонального розвитку

Практика з регіонального розвитку з одержання професійних навичок належить до дисциплін за вибором (цикл професійної підготовки) та є важливим елементом в структурі основної освітньо-професійної програми підготовки бакалавра за спеціальністю 106. Географія освітньою програмою «Економічна, соціальна географія та регіональний розвиток». Програма практики визначає її зміст, обсяг і порядок проходження студентами денної та заочної форм навчання.

1.1.2. Форми проведення практики з регіонального розвитку

Практика з регіонального розвитку являє собою вид навчальних занять, орієнтованих на професійно-практичну підготовку майбутніх фахівців, що навчаються, шляхом: особистої участі студента в діяльності установ і організацій різних форм власності; виконання індивідуальних завдань, спрямованих на розв'язок конкретних завдань.

1.1.3. Вимоги до баз практики з регіонального розвитку

У якості бази практики з регіонального розвитку виступають науково-дослідні організації та інститути, агенції та центри з дослідження регіонального розвитку, управління та департаменти з регіонального/соціально-економічного/економічного/соціального розвитку при обласних та міських адміністраціях, управління та департаменти стратегічного планування та прогнозування при обласних та міських адміністраціях, управління та департаменти з регіональної/соціально-економічної/економічної/соціальної політики при обласних та міських адміністраціях, інші установи, профіль роботи яких збігається з фахом і з якими укладено договір про проведення практики з регіонального розвитку. За умови неможливості проходження практики на базі зазначених установ (суворі карантинні обмеження, правовий режим воєнного стану тощо), студент прикріплюється до кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства імені Костянтина Немця Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

1.2. Мета практики – закріплення знань, одержаних у процесі вивчення загальних та спеціальних навчальних дисциплін протягом всього навчання в бакалавратурі, засвоєння і

закріплення фахових професійних умінь та навичок практичної діяльності у предметній галузі регіонального розвитку та його проблем, регіональної політики, стратегічного планування та прогнозування регіонального розвитку. Під час проходження практики з регіонального розвитку студент стає учасником практичної діяльності, спостерігає й аналізує різні сторони роботи фахівців-практиків у галузі регіонального розвитку та його проблем, регіональної політики, стратегічного планування та прогнозування; вчиться проводити власні дослідження регіонального розвитку та його проблем, пропонувати варіанти їх вирішення, будувати стратегії регіонального розвитку на різних територіальних рівнях.

1.3. Основні завдання практики:

- ознайомлення з діяльністю бази практики, її структурою та напрямками діяльності;
- ознайомлення з основними нормативно-правовими документами в галузі регіонального розвитку та його проблем, регіональної політики, стратегічного планування та прогнозування регіонального розвитку;
- розвиток у студентів-практикантів інтересу до питань дослідження регіонального розвитку та управління ним, суспільно-географічного планування та прогнозування регіонального розвитку;
- знайомство з конкретними умовами сучасної професійної діяльності фахівця з регіонального розвитку;
- вивчення передового досвіду з управління регіональним розвитком, суспільно-географічного планування та прогнозування регіонального розвитку, його використання у професійній діяльності;
- формування професійних здібностей на основі досвіду практики з регіонального розвитку та формування навичок самоосвіти і самовдосконалення;
- виконання студентом-практикантом покладених на нього посадових обов'язків з метою закріплення знань, умінь та навичок, формування професійних компетентностей фахівця з регіонального розвитку.

1.4. Кількість кредитів – 6.

1.5. Загальна кількість годин – 180.

1.6. Характеристика практики	
Дисципліна за вибором	
Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Рік підготовки	
4-й	4-й
Семестр	
7-й	7-й

1.7. Заплановані результати діяльності під час практики з регіонального розвитку
СФОРМОВАНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ:

загальні компетентності:

ЗК01. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК02. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК03. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

- ЗК06.** Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.
- ЗК07.** Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК08.** Навички міжособистісної взаємодії.
- ЗК09.** Здатність працювати автономно.

спеціальні (фахові) компетентності:

СК02. Здатність застосовувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії і складу природи і суспільства.

СК03. Здатність здійснювати збір, реєстрацію і аналіз даних за допомогою відповідних методів і технологічних та програмних засобів у польових і лабораторних умовах.

СК04. Здатність застосовувати кількісні методи при дослідженні сфер ландшафтно-оболонки.

СК08. Самостійно досліджувати природні матеріали та статистичні дані (у відповідності до спеціалізації) в польових і лабораторних умовах, описувати, аналізувати, документувати і презентувати результати.

СК09. Здатність до планування, організації та проведення досліджень і підготовки звітності.

СК12. Здатність до системного географічного мислення.

СК13. Здатність проводити дослідження регіонального розвитку та різних аспектів територіальної організації суспільства.

СК14. Картографічна компетентність: уміння давати комплексну географічну оцінку території за результатами аналізу карт, здатність відображати географічні об'єкти і процеси за допомогою картографічних творів.

СК15. Здатність використовувати географічні інформаційні технології для вирішення експериментальних і практичних завдань у галузі географії та регіонального розвитку.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

ПР01. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії географії, а також світоглядних наук.

ПР02. Знати і розуміти основні види географічної діяльності, їх поділ.

ПР03. Пояснювати особливості організації географічного простору.

ПР05. Збирати, обробляти та аналізувати інформацію в області географічних наук.

ПР12. Мати базові уявлення про територіальну організацію суспільства, концепції територіальних структур.

ПР14. Планувати, організовувати і проводити стаціонарні, напівстаціонарні та польові географічні спостереження.

ПР15. Аналізувати різні аспекти територіальної організації життєдіяльності суспільства.

ПР16. Проводити аналіз регіонального розвитку та давати оцінку регіонального потенціалу

2. Зміст та організація практики з регіонального розвитку

Зміст практики з регіонального розвитку студентів освітнього рівня «магістр» визначається її метою. З одного боку, він передбачає збір фактичного матеріалу і проведення досліджень, необхідних для підготовки кваліфікаційної роботи бакалавра, з іншого – включає в себе сукупність

робіт, які необхідно виконати на робочому місці конкретної бази практики з метою підвищення професійно-кваліфікаційного рівня практиканта.

При проходженні практики студент-практикант зобов'язаний виконувати правила внутрішнього розпорядку установи, суворо дотримуватися трудової дисципліни, приймати участь у громадському житті трудового колективу установи.

Щоденна робота студента-практиканта полягає у збиранні та вивченні інформаційних матеріалів за програмою практики, виконання трудових обов'язків на робочому місці, оформленні документації, заповненні щоденника практики з регіонального розвитку, який видається студенту на початку практики.

Керівництво практикою з регіонального розвитку здійснюється досвідченими викладачами кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства імені Костянтина Немця Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна і призначеним фахівцем від установи і передбачає консультування з питань дослідження регіонального розвитку, контролювання виконання програми практики та дотримання трудової дисципліни.

Тематичний план практики з регіонального розвитку

Вступ. Ознайомлення з програмою практики. Інструктаж з техніки безпеки. Отримання індивідуальних завдань. Доведення до студентів змісту індивідуальних завдань.

Розділ 1. Підготовчий етап практики

У ході даного етапу практики студент:

1. Вивчення нормативно-правових документів у галузі регіонального розвитку та його проблем, регіональної політики, стратегічного планування та прогнозування.
2. Вивчення світового та вітчизняного досвіду, статей у фахових виданнях та тез доповідей конференцій, присвячених регіональному розвитку та його проблемам, регіональній політиці, стратегічному плануванню та прогнозуванню.

Розділ 2. Знайомство з організаціями, які займаються дослідженням регіонального розвитку України

1. Знайомство з організаціями, які займаються дослідженням регіонального розвитку України – науково-дослідними організаціями та інститутами, агенціями та центрами з дослідження регіонального розвитку, управліннями та департаментами з регіонального/соціально-економічного/економічного/соціального розвитку при обласних та міських адміністраціях, управліннями та департаментами стратегічного планування та прогнозування при обласних та міських адміністраціях, управліннями та департаментами з регіональної/соціально-економічної/економічної/соціальної політики при обласних та міських адміністраціях тощо.
2. Знайомство з базою практики:
  - а) загальні відомості (*назва, юридична адреса, підпорядкованість, мета та завдання діяльності тощо*);
  - б) структура (*горизонтальний (кількість та назви підрозділів, відділів) та вертикальний поділ праці*);
  - в) відомості про відділ, в якому студент проходив практику (*назва, мета та завдання діяльності*);

г) посадові обов'язки працівників.

Розділ 3. Виконання обов'язків за фахом, виконання індивідуального завдання

У ході даного етапу практики студент:

1. Виконує посадові обов'язки за фахом.
2. Виконує індивідуальне завдання:

Обрати на вибір проблему регіонального розвитку України. Підготувати науково-дослідницький проект на тему: «... проблеми регіонального розвитку України» (один проект на робочу групу до 5-и осіб). Проект має включати презентацію (не менше 20-и слайдів) і до неї доповідь (до 5-и аркушів основного тексту) з однієї з проблем регіонального розвитку України. Для цього необхідно вибрати проблему, актуальну для України та розкрити її сутність, причини і фактори, географію цієї проблеми в Україні, тобто для яких регіонів ця проблема стоїть найбільш гостро, а в яких регіонах, навпаки, найсприятливіша ситуація, шляхи подолання проблеми тощо. Всі твердження і висновки мають бути підтвердженні сучасною статистикою, графічними зображеннями (графіками, діаграмами, гістограмами тощо), відповідними картосхемами. Доповідь має розкривати і доповнювати зміст презентації. Вона повинна мати титульний аркуш, план або зміст, основний текст, висновки, список використаних джерел.

Орієнтовний перелік проблем регіонального розвитку України для науково-дослідницького проекту:

- а) демографічні проблеми (низька народжуваність («виродження» нації), висока смертність («вимирання» нації), від'ємний природний приріст (депопуляція населення), висока дитяча смертність, низький показник фертильності, майже найнижча в Європі очікувана тривалість життя при народженні, деформація статеві-вікової структури населення, старіння населення, низька шлюбність, висока розлучуваність тощо);
- б) міграційні проблеми (проблеми міграційної привабливості регіонів, регіони-донори та регіони-реціпієнти, проблема міграцій між сільською місцевістю та містами, вимушене внутрішнє переміщення населення тощо);
- в) соціальні проблеми (гендерна нерівність; низький рівень та умови життя населення, бідність; етнічні та релігійні конфлікти; соціальні хвороби (наркоманія та алкоголізм, ВІЛ-інфекція та СНІД, туберкульоз, суїцидність, аборти тощо); професійна захворюваність, професійний травматизм і професійна смертність; трудові конфлікти; інвалідність, незадовільний стан людей з обмеженими можливостями; злочинність; безробіття; мігранти, біженці і переселенці; корупція; недоступність та низька якість медичного обслуговування; проблеми освіти і науки; сирітство; дитяча безпритульність; неблагополучні сім'ї та домашнє насильство тощо);
- г) економічні проблеми;
- д) інвестиційні та зовнішньоторгівельні проблеми;
- е) проблеми інноваційної діяльності;
- ж) екологічні проблеми;
- з) екістичні (розселенські) проблеми;
- і) проблеми адміністративно-територіального устрою;
- к) проблеми раціонального розміщення галузей господарства та ефективності регіонального розвитку;

л) масштаби руйнувань внаслідок повномасштабної війни.

Цей перелік орієнтовний і може бути доповнений студентами після узгодження з керівниками практики.

3. Оформляє звітність.

4. Захищає результати практики на засіданні кафедри у встановленому порядку.

3. Структура практики з регіонального розвитку

Назви розділів	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		ауд. (дист.)	кам.	інд.	с.р.		ауд. (дист.)	кам.	інд.	с.р.
Розділ 1. Підготовчий етап практики										
Разом за розділом 1	30				30	30				30
Розділ 2. Знайомство з організаціями, які займаються дослідженням регіонального розвитку України										
Разом за розділом 2	30	10	10		10	30	4	10		16
Розділ 3. Виконання обов'язків за фахом, виконання індивідуального завдання										
Разом за розділом 3	120	30	20	50	20	120	6	20	50	44
Усього годин	180	40	30	50	60	180	10	30	50	90

4. Темі аудиторної, камеральної та індивідуальної роботи

№ з/п	Назва теми аудиторної роботи	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1	Відвідування бази практики, знайомство з її діяльністю	10	4
2	Виконання обов'язків на конкретному робочому місці	30	6
Всього		40	10
№ з/п	Назва теми камеральної та індивідуальної роботи	Кількість годин	
1	Знайомство з базою практики	5	5
2	Робота з документацією бази практики	5	5
3	Робота над науково-дослідницьким проектом	40	40
4	Підготовка доповіді та презентації до науково-дослідницького проекту	10	10
5	Формулювання висновків, оформлення звіту, щоденника практики	20	20
Всього		80	80

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1	Ознайомлення з нормативно-правовими документами в галузі регіонального розвитку та його проблем, регіональної політики, стратегічного планування та прогнозування	15	15
2	Вивчення світового та вітчизняного досвіду, статей у фахових виданнях та тез доповідей конференцій, присвячених регіональному розвитку та його проблемам, регіональній політиці, стратегічному плануванню та прогнозуванню	15	15
3	Знайомство з організаціями, які займаються дослідженням регіонального розвитку України – науково-дослідними організаціями та інститутами, агенціями та центрами з дослідження регіонального розвитку, управліннями та департаментами з регіонального/соціально-економічного/економічного/соціального розвитку при обласних та міських адміністраціях, управліннями та департаментами стратегічного планування та прогнозування при обласних та міських адміністраціях, управліннями та департаментами з регіональної/соціально-економічної/економічної/соціальної політики при обласних та міських адміністраціях тощо	10	16
4	Систематизація зібраної інформації	20	44
Всього		60	90

6. Методи контролю

Підготовка студентами звіту з практики з регіонального розвитку та захист результатів практики на засіданні кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства імені Костянтина Немця.

Звіт з практики з регіонального розвитку має включати результати виконання всіх завдань, що передбачені програмою практики:

- щоденник практики;
- індивідуальне завдання;
- висновки щодо проходження практики.

7. Схема нарахування балів

Вид роботи	За звіту документацію
Кількість балів	100 б.

Розбаловка за видами роботи	<p>Виконання обов'язків за фахом, виконання індивідуального завдання – до 50 б.</p> <p>Оформлення звіту з практики згідно з наданими вимогами – до 30 б.</p> <p>Захист результатів практики на засіданні кафедри – до 20 б.</p>
------------------------------------	--

Критерії оцінювання результатів практики з регіонального розвитку

Виконання обов'язків за фахом, виконання індивідуального завдання 50 б.	Оформлення звіту з практики згідно з наданими вимогами 30 б.	Захист результатів практики на засіданні кафедри 20 б.
оцінка керівника практики від установи-бази практики – до 5 б.	Грамотність оформлення текстового матеріалу – до 10 б.	Якість і повнота розкриття тематики дослідження та результатів практики під час виступу – до 5 б.
оцінка керівника практики від університету – до 45 б.	Якість оформлення графічного матеріалу – до 5 б.	Відповідність отриманих висновків до завдань практики – до 5 б.
	Якість оформлення і повнота списку використаних джерел інформації – до 10 б.	Відповіді на запитання студентів та викладачів – до 5 б.
	Самоаналіз проведеного заходу/заняття – до 5 б.	Участь у дискусії – до 5 б.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка для дворівневої шкали оцінювання
90-100	зараховано
70-89	
50-69	
1-49	не зараховано

8. Рекомендована література

Основна література:

1. Барановський М. О. Економічна та соціальна географія України: реальний сектор економіки : навчальний посібник / М. О. Барановський. – Ніжин: Видавець Лисенко М. М., 2018. – 376 с.

2. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети : монографія / За ред. З. С. Варналія. – К. : НІСД, 2007. – 768 с.
3. Долішній М. І. Регіональна політика на рубежі ХХ-ХХІ століть: нові пріоритети / М. І. Долішній. – К. : Наукова думка, 2006. – 512 с.
4. Мезенцева Н. І. Економічна і соціальна географія України : навчально-методичний посібник / Н. І. Мезенцева, К. В. Мезенцев. – Київ : ВПЦ «Київський університет», 2010. – 239 с.
5. Мезенцев К. В. Регіональне прогнозування соціально-економічного розвитку : навч. посібник / К. В. Мезенцев. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2004. – 82 с.
6. Мезенцев К. В. Суспільно-географічне прогнозування регіонального розвитку : монографія / К. В. Мезенцев. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2005. – 253 с.
7. Мезенцев К. В. Регіональний розвиток в Україні: суспільно-просторова нерівність та поляризація : монографія / К. В. Мезенцев, Г. П. Підгрушний, Н. І. Мезенцева. – К. : Прінт сервіс, 2014. – 132 с.
8. Немець Л. М. Економічна і соціальна географія України: навчальний посібник / Л. М. Немець, Ю. Ю. Сільченко, П. А. Вірченко. – Харків, 2014. – 265 с.
9. Підгрушний Г. П. Промисловість і регіональний розвиток України : монографія / Г. П. Підгрушний. – К. : Інститут географії НАН України, 2009. – 300 с.
10. Пістун М. Д. Регіональна політика України: суспільно-географічний аспект : монографія / М. Д. Пістун, К. В. Мезенцев, В. О. Тьорло. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2004. – 130 с.
11. Пістун М. Д. Сучасні проблеми регіонального розвитку : навч. посібник / М. Д. Пістун, А. Л. Мельничук. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2010. – 286 с.
12. Регіональна політика: методологія, методи, практика / НАН України, Інститут регіональних досліджень; Відп. ред. М. Долішній. – Львів, 2001.
13. Регіональний розвиток України: аналітичний звіт [Електронний ресурс] // Децентралізація. – Режим доступу : <https://decentralization.ua/news/8127>
14. Регіони України: проблеми та пріоритети соціально-економічного розвитку : монографія / За ред. З. С. Варналія. – К. : Знання України, 2005. – 498 с.
15. Романюк С. А. Політика регіонального розвитку в Україні: сучасний стан і нові можливості: Регіональні дослідження : монографія / С. А. Романюк. – К. : Вид-во УАДУ, 2001.
16. Соціально-економічні проблеми розвитку регіонів: методологія і практика / Б. М. Данилишин, Л. Г. Чернюк, М. І. Фащевський; за ред. д.е.н., проф., чл.-кор. НАН України Б. М. Данилишина. – Черкаси: ЧДТУ, 2006. – 315 с.
17. Стеченко Д. М. Управління регіональним розвитком : навч. посібник для вузів / Д. М. Стеченко. – К. : Вища школа, 2000. – 223 с.
18. Смаль І. Економічна і соціальна географія України : навч. посібник / І. Смаль. – Ніжин Видавництво Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, 2009. – 287 с.

Допоміжна література:

1. Беліма М. Регіональний розвиток України та прямі іноземні інвестиції / М. Беліма // Економіка. Фінанси. Право. – 2002. – № 12. – С. 10-15.
2. Возняк Г. В. Сучасні теорії та парадигми регіонального розвитку: практичний вимір для України [Електронний ресурс] / Г. В. Возняк // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – трав. (Вип. 5). – С. 671-677. – Режим доступу : <http://global-national.in.ua/archive/5-2015/138.pdf>

3. Дегтярьова І. Теорії регіонального розвитку та їх еволюція як основа сучасного регіонального управління [Електронний ресурс] / І. Дегтярьова // Вісник Національної академії державного управління. – 2010. – № 4. – С.141-148. – Режим доступу : <http://visnyk.academy.gov.ua/wp-content/uploads/2013/11/2010-4-20.pdf>.
4. Регіональна конкурентоспроможність: Суспільно-географічні засади формування : монографія / С. П. Запотоцький. – К. : Бізнес Медіа Консалтинг, 2012. – 424 с.
5. Масловська Л. Ц. Сталий розвиток продуктивних сил регіонів: теорія, методологія, практика : монографія / Л. Ц. Масловська. – К. : Вид-во КНТЕУ, 2003. – 365 с.
6. Маруняк Є. О. Глобалізація та її вплив на розвиток регіонів України / Є. О. Маруняк. – К. : Реферат, 2007. – 224 с.
7. Немець Л. М. Стійкий розвиток: соціально-географічні аспекти (на прикладі України) : монографія / Л. М. Немець. – Харків : Факт, 2003. – 383 с.
8. Немець К. А. Просторовий аналіз у суспільній географії: нові підходи, методи, моделі : монографія / К. А. Немець, Л. М. Немець. – Харків : ХНУ, 2013. – 225 с.
9. Пилипенко І. О. Методики суспільно-географічних досліджень (на матеріалах Херсонської області) : навч. посібник / І. О. Пилипенко, Д. С. Мальчикова. – Херсон : ПП Вишемирський В.С., 2007. – 112 с.
10. Сонько С. П. Просторовий розвиток соціо-природних систем: шлях до нової парадигми : монографія / С. П. Сонько. – К. : Ніка Центр, 2003. – 287 с.
11. Тихомирова Є. Б. Моделі регіональної політики ЄС [Електронний ресурс] / Є. Б. Тихомирова. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Pmv/2011_3/p053.pdf
12. Топчієв О. Г. Основи суспільної географії : навч. посібник / О. Г. Топчієв. – Одеса : Астропринт, 2001. – 560 с.
13. Топчієв О. Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики : навч. посібник / О. Г. Топчієв. – Одеса : Астропринт, 2005. – 632 с.
14. Топчієв О. Г. Планування території : навч. посібник / О. Г. Топчієв, Д. С. Мальчикова. – Херсон : Грін Д. С, 2014. – 268 с.
15. Шаблій О. І. Основи суспільної географії : підручник / О. І. Шаблій. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2012. – 296 с.
16. Шаблій О. І. Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії : монографія / О. І. Шаблій. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2001. – 744 с.

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Дайджест відновлення України [Електронний ресурс] // ОФІС РЕФОРМ Кабінету Міністрів України. – Режим доступу : <https://rdo.in.ua/daydzhest-vidnovlennya-ukrayiny>
2. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://dei.kyivcity.gov.ua/files/2020/10/22/POSTANOVA_KMU_695_DSRR_2027.pdf
4. Державна установа «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ird.gov.ua/>
5. Децентралізація [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://decentralization.ua/>

6. Електронна бібліотека авторефератів дисертацій [Електронний ресурс] // Електронний фонд Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/_scripts/wwwi32.exe/%5Bin=_scripts/ep.in%5D
7. Індекс інвестиційної привабливості України, 2013-2023 роки [Електронний ресурс] // European Business Association. – Режим доступу : <https://eba.com.ua/research/doslidzhennya-ta-analytika/>
8. Інститут досліджень регіонального розвитку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://idrru.com.ua/>
9. Інститут регіонального розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.institute.lviv.ua/>
10. Міжнародний центр перспективних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.icps.com.ua/>
11. Міністерство цифрової трансформації України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dknii.gov.ua>
12. Міністерство економіки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua>
13. Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://minregion.gov.ua>
14. Наукова електронна бібліотека періодичних видань НАН України [Електронний ресурс] // Електронний фонд Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. – Режим доступу : <http://dspace.nbuv.gov.ua:8080/dspace/>
15. Національна економічна стратегія України на період до 2030 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-%D0%BF#Text>
16. Національний інститут стратегічних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://niss.gov.ua/>